List 13. **NOVICE** Tečaj XXXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; po šiljan. po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 27. marca 1878.

Obseg: Kmetijske, živinozdravske in podkovske šole v našem cesarstvu. — Korist mavca (gipsa) na polji in v hlevih. — Župani, ali ste storili svojo dolžnost za pokončevanje gosenic? — Turki pred Dunajem leta 1529. (Dalje.) — Z globočine morjá. (Dal.) — Poziv pisateljem slovenskim. — Bosnija in Hercegovina — nekdaj Hrvaška zemlja. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kmetijske, živinozdravske in podkovske šole v našem cesarstvu.

Na poduku stojí svet. Kdor se nič ne učí, nič ne vé: to je že stara resnica. Če se čevljar mora učiti, da zná čevlje delati in celó dimnikar, da zna dimnike ometati, bode vendar dandanes vsak lahko razumel, da je še veliko bolj potrebno učiti se umnega kmetovanja, umnega živinozdravstva, umnega podkovstva. Zato pa imamo — čeravno še premalo — vendar vsaj nekoliko tacih šol v našem cesarstvu.

Take šole so:

V doljni Avstriji.

1) Kmetijska deželna šola v Edthofu pri Amstettenu. Ta šola traja eno leto; 2) v Edelhofu pri Zwettlnu, katera tudi eno leto traja; 3) kmetijska in vinorejska šola v Feldsbergu z dvema letoma; 4) vrtnarska šola c. kr. vrtnarske družbe na Dunaji, katera 5 mesecev traja; 5) vrtnarska šola v „Elizabetišči" v Mödlingu z dvema letoma; 6) vincarska deželna šola v Kremsu z enim letom; 7) gozdarska šola Doljno-avstrijskega gozdarskega društva v Aggsbachu pri Melku z enim letom; 8) podkovska šola v c. kr. živinozdravskem inštitutu na Dunaji, ki traja 6 mesecev.

V gornji Avstriji.

1) Kmetijska deželna šola v Rizlhofu pri Bergu z dvema letoma; 2) šola za strežnike sadnih vrtov v Esserdingu s pol letom.

Na Tirolskem.

1) Kmetijska deželna šola v sv. Mihelu z nemškim in italijanskim učnim jezikom, katera traja dve leti; 2) kmetijska šola z italijanskim učnim jezikom v Roveredi z enim letom; 3) kmetijska šola z italijanskim učnim jezikom v Tridentu z enim letom; 4) semenska in sadjerejska šola na Weinberlhofu pri Bolcanu z dvema letoma; 5) šola za sadno vrtnarstvo v Bolcanu z enim letom; 6) vinorejska šola vinorejske družbe v Tridentu z italijanskim učnim jezikom z dvema letoma; 7) šola za sirarstvo v Tridentu z italijanskim učnim jezikom, ki traja le nekoliko tednov.

Na Predarlskem

šola za gozdne paznike v Bregencu s šesttedenskim naukom.

Na Štajarskem.

1) Kmetijska deželna šola v Grottenhofu poleg Gradca triletna; 2) sadje in vinorejska šola v Mariboru triletna s posebnimi 8dnevnimi kurzi z nemškim in slovenskim učnim jezikom za kletarstvo, sadje- in vinorejo; 3) učilišče za pridelovanje semen pri Šent Petru poleg Gradca z enoletnim tečajem, pa tudi z dvema tečajema; 4) podkovska in živinozdravska šola v Gradcu, una polletna, ta celoletna.

Na Koroškem.

1) Kmetijska šola v Celovcu z dvema zimskima tečajema; 2) vrtnarska šola družbe vrtnarske v Celovcu s tremi leti; 3) podkovska šola v Celovcu z dvema polletnima tečajema.

Na Kranjskem.

1) Deželna sadje- in vinorejska šola na Slapu s slovenskim učnim jezikom in dvema letoma; 2) podkovska in živinzdravska šola družbe kmetijske v Ljubljani, una polletna, ta celoletna.

Na Primorskem.

1) Kmetijska deželna šola v Gorici z italijanskim in slovenskim učnim jezikom in dvema letoma, pa še s posebnimi kurzi za vinorejo in sadjerejo z italijanskim in slovenskim jezikom po 14 dni; 2) svilorejska šola v svilorejskem poskuševališči v Gorici z nemškim in italijanskim jezikom po 4 tedne.

Na Českem.

1) Kmetijska šola v Hrudimu s českim učnim jezikom in dvema letoma; 2) kmetijska deželna šola v Hraholnsku s českim jezikom in dvema letoma; 3) kmetijska šola v Kadanji z nemškim jezikom in dvema letoma; 4) kmetijska šola v Klatovih s českim in nemškim učnim jezikom in dvema letoma; 5) kmetijska šola v Piseku s českim jezikom in dvema letoma; 6) kmetijska šola v Libějic-Rabinu s českim jezikom in tremi leti; 7) kmetijska šola v Tečen-Liebwerdu z nemškim jezikom in dvema letomav 8) deželni zavod za sadjerejo, vinorejo in vrtnarstvo;

Troji pri Pragi z nemškim in českim učnim jezikom in enim letom.

Na Moravskem.

1) Kmetijska šola v Ivančicah (Eibenschütz) s českim jezikom in dvema letoma; 2) šola za kmetijstvo in predivstvo v Moravskem Schönbergu z nemškim učnim jezikom in dvema letoma; 3) kmetijska šola v velikem Mezeričji s českim jezikom in dvema letoma; 4) kmetijska zimska šola v Kromerižu s českim jezikom in pol leta; 5) kmetijska in vinorejska šola v Znojmu (Znaim) z nemškim učnim jezikom in dvema letoma; 6) šola za gozdne strežnike v Brni z nemškim in českim jezikom enoletna pa tudi štirimesečna; 7) šola za prijatle sadje- in vinoreje in pa vrtnarstva v Brni nemška in enoletna; 8) šola za lanorejo v Moravskem Schönbergu nemška trimesečna.

Korist mavca (gipsa) na polji in v hlevih.

Če pomislimo, koliko dobička more mavec donašati kmetijstvu in koliko je mavca na svetu in da ni drag, mora človeka srce boleti, če vidi, kako malo naši gospodarji še zmirom marajo za-nj. Naj jim tedaj na kratko pred oči postavimo njegovo korist na polji in v hlevu.

Mavec na polji.

Dobrota mavca je očitna kot beli dan najbolj pri navadni detelji, pri nemški (lucerni) in pa turški detelji (esparseti), pri grahu, grašici, fižolu in bobu. Manj koristen je pa pri druzih poljskih sadežih. Zato govorimo samo o gipsanju deteljišč.

Mavec se rabi surov, a ne žgan, v prah zmlet. Le tak se dá dobro potresti in lepo razdeliti po vsem deteljišči; žgani mavec postane rad kepast in je mokri zemlji škodljiv. Raztresa se mavec ali sam ali pomešan s pepelom, ki enako gipsu dela na deteljiščih.

Vzame se ga navadno na 1 oral njive 4—6 centov; več ga raztresti na oral je potrata.

Čas gipsanja je koncem malega travna (aprila) ali začetkom velikega travna (maja), kmalu potem, ko je deteljšče ozelenelo in se mala deteljna peresca v zraku gibati začnó. Gipsajo naj se pa deteljšča zmirom o vlažno-toplem vremenu.

Mavec najbolj tekne globoki, rodovitni in gorki ilovnati zemlji, sploh le takim zemljiščem, kjer se detelja že sama po sebi dobro sponaša. Na mokri in mrzli glinasti, kakor tudi na presuhi peščeni zemlji ne pomaga mavec nič.

Najbolj se mavčeva moč kaže v zmerno vlažnotoplih krajih, kjer večkrat pride pohlevni dež, pa tudi rôse ne manjka.

Mavec v hlevu.

Da mavec dobroto gnojá zeló povikša, je že davno po skušnjah dokazano. Zato je res škoda, da le preredko vidimo gnoj gipsati v hlevih.

Korist mavčeva gre na več strani. Če sta stelja in gnoj v hlevu potresena z mavcem, ne more 1) poglavitna moč gnoja, ki se amonijak imenuje, to je tisti duh, ki človeku prišedšemu v hlev v nos vdari, iz gnoja hitro izpuhteti, ampak ostati mora ta rodovitna moč v gnoju dalje časa; 2) ker ni tega smradú v hlevu, ostane zrak v njem bolj zdrav za živino in za ljudi. Po takem se gnoj dalje časa bolj rodoviten ohrani; zato obdrži gnoj tudi dalje časa enakomerno prhkost in ne postane špehast. Po vsem tem živo priporočamo našim gospodarjem ne zabiti mavca v hlevu!

Župani, ali ste storili svojo dolžnost za pokončevanje gosenic?

To vprašanje gre zdaj po mnogih časnikih kmetijskih, ker se v vseh deželah bojé slabe sadne letine zarad ogromnega števila gosenične zalege. Zato vprašamo tudi Vas, župane na Slovenskem, ste li storili svojo dolžnost po postavnih propisih, da Vas ne zadene ostra razsodba časnika „Oekonom“, ki pravi, da „vsak župan je tat premoženja svojih soseščanov, ki strogo ne čuje nad tem, da vsak posestnik, ki ima sadna drevesa, jih otrebi gosenične zalege“. V neki nemški deželi — pravi — kjer je sadjereja na visoki stopinji in so ceste zasajene s sadnimi drevesi, se vidijo povsod na teh potih obešene majhne tablice, na katerih z debelimi črkami stojí napis: „ječa čaka vsacega, kdor škoduje drevju!“ To je kratek pa tehten opomin, ki naj bi se tudi pri nas ne zabil!

Slovstvene stvari.

Poziv pisateljem slovenskim.

Častiti odbor „Matice slov.“ mi je zopet izročil vredništvo „letopisa“ njenega, kateri ima letos izhajati razdeljen na 4 snopiče.

Kakor lani obračam se tudi zdaj do cenjenih naših pisateljev z vljudno prošnjo, naj mi, kakor lani, tudi letos na pomoč bodo s spisi primernimi „Matici“, ki o izdavanji knjig v nekaki sredi stojí med visokoznanstveno akademijo in pa založnico priprostemu ljudstvu ugodnih knjig. Znanstveni članki gledé na večino Matičinh udov ne smejo se zato previsoko spenjati v znanstvena gradiva — v nevoljo takim udom, ki niso učenjaki prve stopinje, zabavni članki pa naj tudi zmirom imajo nekoliko poučnega zrnja v sebi: v obče rečeno, naj je vsak članek Matičinih spisov tak, da čitatelja mika, vsaj dvakrat ga prebrati. — Vrh tega je največ želeti izvirnih spisov ali vsaj tacih, ki jih je pisatelj po virih prestrojil na svoje. Sprehajaje se v spisih svojih po obširnem svetu, posebno slovanskem, naj pa nikar ne zanemarjamo domačih tal. Ne morem si kaj, da ne bi iz pisma, ki sem ga prejel od veljavnega rodoljuba iz Štajarskega, prepisal tù par vrstic, ki so, kakor trdi, „glas iz naroda“: „Kedaj bomo Slovenci od rešetarjenja jezikoslovja prestopili na spisovanje druzih važnih in slovstvu našemu potrebnih reči? Mar še nismo zadosti „filologische nation?“ Človek bi nič ne rekel, ko bi „Matica“ škode pri tem ne imela; če pa oporekajo udje, češ, to je za kakega jezikoslovca, ne pa zá me, ki bi rad v svoj poduk kaj čital, potem se bo moralo na javno mnenje veči ozir jemati“.

Kar pa se tiče pisave same, želeti je, da vsaj nekaka enoličnost vlada o spisovanji Matičinih knjig. Pravila slovnice slovenske naj so nam kažipot, ne pa zaljubljenost v oblike, ki se, kakor nam pričajo skušnje preteklih let, spreminjajo kakor ženska krila.

Konečno moram dostaviti še eno željo, ki je bila objavljena v zadnjem občnem zboru Matičinem, in ta je, naj se izbirajo spisi za „letopis“ naš namenjeni, ki niso preobširni, da jih ni treba trgati na več nadaljav zdaj, ko ima v 4 zvezkih izhajati na leto in dan, katerih vsak naj bi obsegal kakih 5—6 tiskanih pôl z raznoterimi členki po pravilu: „variatio delectat“.

To so želje, s katerimi se obračam do častitih pisateljev naših, proseč jih vljudne podpore z dostavkom, da so jim po pravilih Matičinih zagotovljene nagrade

za vsak sprejeti članek, ki ga pisatelj izrekoma ne daruje Matici.

Dr. Jan. Bleiweis,
Matičin predsednik.

Zgodovinske stvari.

Turki pred Dunajem.

Priredil M. Molek.

Turki vdrugič pri Dunaji. (1683.)

(Dalje.)

Ko je bil 40. dan obleganja pretekel, hoteli so janičari po svoji stari pravici odriniti v svoj kraj. Nevolja med Turki je bila od dne do dne veča; razsajala je kuga in lakota morila, ker so bile Tatarske, roparske čete vse na okrog pojedle, požgale ali kako drugače pokončale. Turki so več vžili lakote in draginje, kakor kristijanje v mestu. Le véliki vezir, paši, age in beie so še vsega dovelj imeli in se dobro mastili s plenom kristijanov.

Lepa reč Turških poveljnikov! Vojak prostak naj strada, da ima le njegov gospod poln želodec. Ti Turški požeruhi so bili za-se v svoje šotore, v kleti in druge luknje podrtih predmestij toliko živeža navlekli, da je vsak lahko mislil: Turki so oblegani, pa ne kristijanje.

Turki so hoteli s kristijani pogajati se za mir, toda Staremberg jim je s topovi odgovarjal; še toliko jim ni dal oddihljeja, da bi bili pokopali svoje mrtve, ki jih je ležalo na tisoče; kakor hitro so se tega dela lotili, razpodil jih je s streljanjem.

Ker so Turki slutili, da bo Dunajčanom pomoč došla od zahodnje strani, od Dunajskega gozda, zato je véliki vezir ukazal, naj se že 9. dne septembra zjutraj vse trume čez strugo iz Leopoldstadta nazaj podajo; za-se pa je odbral najboljše vojake za telesno stražo. Na tisoče šotorov so narazen vzeli, viđeti je bilo, kakor da bila bi kaka vas vse strehe zgubila; na tisoče velblodov (kamel) in mul so dobro otovorili ter ž njimi odrinili proti Dunajskemu hribu po cesti proti Laksenburgu in Novomestu. Svoj gizdavi šotor dal je postaviti „pri predici na križi“; al skesal se je še tisto noč, da je to storil; spremenil je svoje misli ter zopet začel mesto stiskati z vso močjo; velik oddelek svoje vojne je poslal proti Kahlenbergu in razpostavil jo po višinah Grincinga. Na to je poklical v svoj šotor na vojskini posvèt nezadovoljne in pokarane, če ne tudi z batino kaznovane paše, age in bei-e. Al pri taki priložnosti se le prerado zgodi: „kolikor glav, toliko misli“; sporazumeti se kar niso mogli. Eni so hoteli, naj se obleganje kar popusti; drugi, naj se vsi gozdi na okrog posekajo, na pripravnih krajih baterije postavijo in tukaj naj se z veliko armado čaka na sovražnika. Veliki vezir s tem ni bil zadovoljen ter odgovoril: „Dunajski poveljnik je s svojo hrabro vojsko zadosti očitno pokazal, da plane za nami, ako obleganje popustimo.

Turki bi bili z velikim trudom pravo mešanico skupaj spravili vsake baže vojakov; ti bi se nikakor meriti ne bili mogli s krščanskimi izurjenimi vojaki. Poglaviten vzrok za to je bil: sultan mu je dal polno oblast čez življenje in smrt, za boj in mir. Jezno potegne „hati-šerif“ (sultanovo pismo), pokaže ga zbranim pašem ter jih izpusti. Al prevelika nada gotove zmage ga je goljufala.

Ko se je 12. dne septembra (bila je nedelja) o solnčnem vzhodu na Kahlenbergu vse živahno gibati začelo, lesketalo se orožje v jutranjem solnčnem blišču, razlegal se daleč na okrog vojni krik, upadati je jel prevzetnemu Turčinu pogum. Kara Mustafa se vrže na tla, puli si brado, ruje si lase in preklinja dan svojega rojstva. Pašema z Diarbekira in Budima je ta komedija predolgo trajala; zoper prepoved šla sta v njegov šotor in ga prisilila, naj prevzame poveljstvo janičarov.

Ker svoje togote nad drugim pokazati ni mogel, razlil je svoj žolč nad nedolžnimi. Divji in krvoločni ris je dal poklati vse vjete kristijane, ki so bili v njegovem taboru, žene, otroke in starčke; bilo je pomorjenih vseh skupaj do 30.000. Grozna morija; v potocih je tekla kri kristijanska! Ko si je z nečloveškim klanjem nekoliko jezo ohladil, vzel je prerokovo zastavo (Mohamedovo cunjo), paši Osmanu Oglu-u pa izročil desno krilo od Hernalsa do Dornbacha. On pa je ostal v sredi. Grozovito pokanje se je začelo pod zemljo in nad zemljo; al, hvala Bogu, brez vspeha.

Kristijanom na pomoč došli vojaki so željno pričakovali prvih žarkov jutranjega solnca in pazljivo poslušali, kedaj bo zagromel prvi top. Predno se je daniti začelo, pristopil je k altarju v Št. Leopoldski kapeli Marka Avijon, kapucin, duhovnik zeló spoštovan zarad pobožnega življenja; pri tej priliki obhajal je vse zbrane kneze. Pri sv. maši stregel mu je kralj Poljski Sobieski. Potem P. Marka še blagoslovi kristijansko vojno ter jo zagotovi zmage.

Boj se je naznanil s 5 streli iz topov na Kahlenbergu, v istem trenutku jelo se je že streljati z malim orožjem pri Kahlenberški vasi proti Nusdorfu na levem krilu. Turki so soteske in ozka pota pri Nusbergu trdovratno branili z neverljivo vstrajnostjo. Osman Oglu paša je petkrat zaporedoma naskočil nek vtrjen kraj, ki so si ga bili Avstrijanci korak za korakom pridobili. Avstrijanci niso mogli naprej; proti njim so bili Turki nastavili veliko baterijo na gričih pri Döblingu; še le, ko so jim Saksonski pešci na pomoč prišli in Turka od strani prijeli, so se po sedemurnem hudem boji nekoliko oddahnili. Do dveh po poludne središče in desno krilo še nista bila v ogenj prišla. Ravno to uro planejo Poljaki iz gozda pri Dornbachu ter skočijo srditi kakor oroslani (levi) nad Turka, zgrabivši ga v središči in na levem krilu, toda sovražnikovih silnih trum niso mogli prodreti. (Dal. prih.)

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Alešovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

Resnobnost mladenča me storí radovednega. Zato mu pokažem stol pri mizi in ko sedeva, prične: „Najprej prosim dovoljenja, da s svojo povestjo nekoliko v preteklost sežem.“

Jaz prikimam in potem mi bolj obširno pripoveduje to, kar jaz tu v kratkih besedah podam: Dolar je bil sin še dokaj premožnih starišev, ki so mu pa potem, ko so po nesreči prišli ob vse premoženje, pomrli, zapustivši mu še toliko, da je komaj komaj dovršil svoje študije. Kot praktikant je imel toliko plače, da ni glada umrl, zati si je moral iskati postranskega zaslužka s podučevanjem v francosčini in angleščini; oba jezika je dobro znal, zlasti francoski mu je bil gladak. V tem jeziku je podučeval tudi Emo, hči tr-

govca Riparja. Ta poduk, da-si za gospico Emo jako ugoden, ker se je francoščine dobro naučila, pa je bil nesreča za obojna srca; kmalu sta nevedé in morda tudi nehoté zapazila, da se ljubita in da ne moreta biti drug brez druzega. Srečne so jim bile ure in da bi poduk dalje trajal, delala je gospica nalašč napake v besedi in pisanji. Tako bi bil poduk morda še dolgo trajal, a prišel je izdajalec v podobi blagajnika Spitlerja, ki je nekega večera med vrati zapazil njuno skrivnost in jo škodoželjno očetu razodel, maščevati se hoteč zarad tega, ker je sam po Emini roki stregel, a ona ga je zaničljivo odpodila. Tako je bilo ljubezni konec, nit med njima popolnoma pretrgana, ker so stariši na hčer skonca ostro pazili, pozneje pa jo celó poslali k žlahti daleč proč. Vkljub temu si je bil Dolar svest, da njena ljubezen do njega ne bo nikdar vgasnila. Al upanja ni bilo nobenega, da bi bila kdaj njegova, kajti oče njen, kateremu je rekel, da ima najboljše namene ž njo, ga je osorno odpodil rekoč: „Nameni so prazna reč; kedar boste sodnijski svetnik, ali pa, če to ne, kedar boste imeli 300.000 gold. premoženja, takrat se zopet oglasite, morda se zmeniva. Dokler pa tega nimate, ne pridite niti dekletu, niti meni pred oči.“

„Hm! to je zadosti odločno“ — spregovorim jaz, ko v svoji povesti nekoliko preneha. „Milujem vas. Toda mlada srca se hitro vnamejo, a tudi hitro ohladé. Najbolje, da skušate si jo izbiti iz glave. Kar ni človeku dano, tega naj ne doseza. Tolažite se s tem, da je mnogo mladenčev v enakih okoliščinah.“

„Ne“ — spregovorí odločno — „le ž njo mi je živeti, sicer ne maram za življenje. In da ne bi imel nobenega upanja, da si jo bom od osode priboril, menite, da bi nosil to življenja pezo, da bi stal danes tu pred vami?“

„Vi ste res nesrečen človek —“

„Nisem“ — mi prestriže naglo besedo — „nisem ne! Poglejte to le!“

Pri teh besedah izleče iz žepa zeló povaljan debel papir in ko ga razvije in na mizi razprostre, vidim, da je zemljevid Afrike, Amerike in Evrope. Če sem že prej malo sumičil, da je mladeneč zeló prenapet, se mi zdaj skoro za gotovo zdi, da se mu v glavi meša. Zato vprem va-nj svoje oči in prašam, da bi se prepričal, kako je ž njim:

„Kaj je s tem zemljevidom? V kaki zvezi je s tem, kar ste mi do zdaj povedali?“

„Vidite to rudečo črto na zemljevidu? Le glejte! Tu v P. se prične, od tod gre čez L. po železnični črti. Tu preskoči po poštni poti na železnično črto v F. in od tod je rudeča črta vrh železnične črte potegnjena do mesta H., do morja.“

Jaz grem z očmí za njegovim prstom in vidim res vse, kar mi pokaže; vendar mi je vse še nerazumljivo, zato ga zopet nekako nezaupno pogledam, rekoč:

„Dobro! To vidim, al kaj dalje?“

„Idite za mojim prstom z očmi dalje. Tu od H. vidite rudečo črto čez morje do New-Yorka v Ameriki; druga črta drži do Vera Cruz; tretja tu do otoka Kube. Dalje vidite črto od New-Yorka in od Vera Cruze do S. Francesco v južni Ameriki, kamor je potegnjena tudi tretja črta od otoka Kube. Tu v S. Francesco vidite debelo piko in okoli nje krog. Od tod drži tanka višnjeva črta nazaj čez morje do Francoskega, druga do Španjskega. Mesta Pariz, Madrid in Lyon so zopet obkrožena z rudečo črto.“

„Vse to vidim, ali kaj pomeni? Čemu mi kažete?“

„Morda boste jeli umeti, če vam povem, da sem ta zemljevid našel jaz na stopnicah v Riparjevi hiši ravno ko mi je gospodar tako osorno vrata pokazal. Kratko pred mano je šel po istih stopnicah Spitler“ — končá Dolar in me pomenljivo pogleda.

Pri teh besedah se tudi meni v možganih zabliska.

„Tu je na ta način narisana pot, zato vidite tudi vštric črt številke, katere gotovo nič druzega ne naznanjajo, kakor čas, v katerem se dá navadno priti od tega do tega kraja.“

Po tem pojasnilu pogledam tudi jaz bolj natanko zemljevid in črte na njem. Kmalu sva oba ene misli, in po številkah nad črtami preračuniva, da mora hudodelnik zdaj biti že blizo New Yorka, Vera-Cruza ali na otoku Kubi, kamor je šla s Hamburga tisti dan, ko je on tje došel, prva ladija. Tedaj nama je edino le izvedeti, po katerem potu je odrinila v istem času v Hamburgu prva ladija v Ameriko, kar izvedeti se meni tako težko ne zdi.

Dolar odmaje z glavo.

„Čemu?“ — pravi — „saj je razvidno, da se vse črte snidejo v S. Francesco! Tje bo tedaj na vsak način bežal po tej ali drugi poti. Najbrže se misli tù naseliti, zato je obdano mesto z rudečim kolesom. Le če bi mu tu ne bilo všeč ali čez nekaj časa, ko bi tudi v Evropi bil že zopet varen, bi se preselil na Francosko ali Španjsko ter naselil se ob Parizu, Lyonu ali Madridu. To sklepam z višnjevih črt, ki tje s S. Francesco držé.“

Občudovaje to bistroumnost mladenčevo pritrdim vsem, kar mi pové. Vendar pa ugovarjam:

„Res je skoro gotovo, da si je Spitler tu narisal pot, po kateri je mislil pobegniti. Ali pa zdaj, ko je zapazil, da je ta zemljevid zgubil, ni premenil svojega načrta ter bežal po drugih potih in morda celó v čisto druge kraje?“

„Tega ne verjamem“, odgovori odločno; „ta zemljevid mu je služil takrat, ko si je pot izbiral in določeval; zdaj jo ima tako že v glavi. Čemu mu zemljevid, posebno tako povaljan, kakor je ta? Tudi ne vem, da bi ga bil pogrešil, ker je bilo čez dva meseca pred begom, kar sem ga jaz našel in kot malovreden papir doma, ko sem videl, kaj je, v kot vrgel. Včeraj ga zopet zapazim in mislim tje vreči, kar bi bil tudi storil, ko ne bi bil zagledal teh dvojnih črt na njem. Ti črti ste me napotili do premišljevanja, čegar sad je to, kar sem vam tu razložil“.

„Ta povaljani papir je važen dokument“, pravim jaz po kratkem premišljevanji, „al kaj pomaga! Hudodelnik je unkraj morjá, predaleč za roko naše sodnije. Kdo bi šel za njim, kdo trpel stroške tega potovanja! Denar, kar mi ga je okradeni trgovec izročil za stroške preiskave, sem mu nazaj dal, in zdaj si ne upam priti z novo prošnjo in tudi nočem. Iz sodnijske kase bi se pa za tak namen, pri katerem je konečni vspeh še jako dvomljiv, dovolila jako majhna svota.“

(Dalje prihodnjič.)

Političnе stvari.

Bosnija in Hercegovina — nekdaj Hrvaška zemlja.

Hrvaški poslanec Ivan Vončina je 19. dne t. m. v seji delegacije Ogerske, ko je šlo za dovoljenje znanih 60 milijonov Andrassy-u, govoril prav krepke besede o Bosni in Hercegovini ter prizadeval si vneti Avstrijsko politiko za ti deželi, katerih nesrečni prebivalci že tako dolgo zdihujejo pod Turško silo in tudi po pogodbah mirú nimajo še pričakovati enakega odrešenja, kakor Bolgari. V svojem govoru je izrekel

nado, da bode Avstrija usmilila se tudi teh revežev ter rešila jih iz večstoletnega barbarstva, ker ona je k temu poklicana najbolj — že zavoljo svojih lastnih interesov ali v svoj prid, pa tudi po zgodovinskih pravicah; zato on misli, da bo res tudi zopet prisvojila si omenjeni deželi. Pravico Hrvaške do njih pa je dokazal s sledečimi zgodovinskimi črticami.

Od starodavnih časov že ste Bosna in Hercegovina zemlja Hrvaška. Poklicani po cesarji Herakliji so zasedli Hrvatje v 6. stoletji deželo, iztrebivši Avare. Po spisih iz leta 1080. je zgodovinsko dokazano, da je bil ban Bosniški onih 7 Hrvaških eden, ki so gospodarili po posameznih deželah kraljevine Hrvaške in kot volilni knezi volili Hrvaškega kralja. Ko je zamrla kraljeva rodovina Hrvaška, so izvolili Hrvatje si Ogerskega kralja Kolomana ter ga kronali leta 1102. za kralja Hrvaške, Dalmacije in Bosne.

Tako je bilo do leta 1356., ko je bil Tvrtko „po milosti kralja Ludovika" imenovan za bana Bosniškega. Z dovoljenjem kralja Ogersko hrvaškega, ki si je pridržal najviše gospodstvo (dominum supremum), se je Tvrtko v Milosevu kronal za kralja Bosniškega, češ, da more s tem proti sosedniji Srbiji zadobiti več veljave in krepkeje braniti se Turkom. Sin in naslednik njegov Štefan je s slovesno pogodbo v Djakovu leta 1393. potrdil nadgospodstvo kralja Sigismunda in njegovih naslednikov, na to mu je Sigismund podelil kraljevo oblast Bosniško za čas njegovega življenja. Isto tako je pripoznal tudi Ostoja, Štefanov naslednik, nadgospodstvo Ogersko hrvaških kraljev.

Leta 1444. je Štefan Kozaka, poveljnik v Humu Bosniškem, privzel si naslov „Herzog" (vojvoda) in od takrat ima Hum ime „Hercegovina". Čeravno je Stefan svoj naslov „Herzog" (vojvoda) sprejel od cesarja Friderika IV., vendar to ni nič spremenilo njegovega od Ogersko hrvaškega kralja odvisnega stanú; sin in naslednik njegov Vladislav se nahaja o Turških vojskah med podložnimi poveljniki kralja Matije Korvina.

Ko so Turki večidel Bosne in Hercegovine si prisvojili, pa zopet zgubili, imenoval je kralj Emeriha Zapolyo za bana Dalmatinskega, Hrvaškega in Bosniškega in je dobil ob enem od Rimskega papeža dovoljenje, da so se dohodki prijorata Avranskega smeli rabiti za brambo Bosne.

Potem so bili neprenehoma boji s Turki z različno srečo; slednjič je o miru, sklenjenem l. 1503. v Budi, sultan Posavino, Jajce, Imotsko, Mostar, Livno, Travnik in Dubrovnik pri Serajevem dal zopet kralju Ogerskemu in Hrvaškemu nazaj. Po daljnih vojskah so Turki za časa mirú v Karlovcu Bosno do Tuzle dali cesarju Avstrijskemu in kralju Ogerskemu nazaj kot „nazajpridobljeno zemljo" (terrenum reoccupatum); pa ta vnovič pridobljena zemlja je šla l. 1739. o miru v Belgradu zopet v zgubo. Leta 1788. je Lavdon vnovič vzel Beligrad, Berbir in Šabac. Cesar Jožef II. je nameraval osvoboditi vso Bosno in Hercegovino in pridobiti ji svojemu cesarstvu; al ta namen se je razbil zato, ker je Turčija zvezala se s Prusijo. Kmalu potem je umrl cesar Jožef II. in o miru v Siščevi (Sistovi) je dobilo Ogersko-hrvaško kraljestvo sedanje meje. Avstrijsko-Ogerski državi pa je ostal le naslov „varuhinje katoliških kristjanov v Turčiji in sv. groba v Jeruzalemu." —

To so v kratkem važnejše zgodovinske točke, ki pričajo, da ste Bosna in Hercegovina od starodavnih časov bili Hrvaška zemlja, da so ji Hrvatje pridobili in branili s svojo krvjo... Polovica naroda Hrvaškega pričakuje že 250 let pomoči od države, da bi se dobila nazaj ta zemlja deželi, s katero je bila zvezana nekdaj in od katere je bila odtrgana po roparski roki Turških barbarov.

Mnogovrstne novice.

* *Častna sablja Abdul-Kerima*, katero so mu „bratje" Magjari darovali, je zdaj v nevarnosti, da pride v roke ruske in celó v roke velikega kneza Nikolaja. Abdul-Kerim je neki tak siromak postal, da ne more ne sebe ne svoje rodovine preživiti; zato je v tej stiski zastavil ta magjarski dar nekemu Grku. Grk pa, ki ne vé, kaj bi počel z mrtvo sabljo, hoče jo prodati, ker se ne nadja, da jo bo ubogi Abdul-Kerim rešil. Neki Rus je zvedel za to in hoče sabljo kupiti, da jo pokloni velikemu knezu Nikolaju. Ali ni to čudna igra osode?

* *Nasledki Bizmarkovega „kulturkampfa"* so do sedaj že sledeči na Prusko-nemškem. Od 12 škofov so ostali na Pruskem zdaj le 4, namreč v Kulmu, Ermlandu, Hildesheimu in Osnabrücku. Od 11. maja 1873. leta je od 793 fará škofije Kolonjske do septembra lanskega leta izpraznjenih bilo 117, — v škofiji Trierski do konca lanskega leta 148, do januarija letošnjega leta 150, — v Münsterski škofiji 70, — v Paderbornski 68, — v Hildesheimski 16, — in v Poznansko-Gnjezenski 82 praznih fará. V škofiji Münsterski je vrh tega izpraznjenih še 52 podfar, skupaj 122, po takem je v vseh teh škofijah praznih 1193 duhovnij. V to štatistiko pa ne spadajo še tisti menihi, ki so morali po samostanski postavi samostane zapustiti.

* *Duhovna noša na ulicah v kantonu Genevskem v Švajci prepovedana!* Genevska postava (Genfer Gesetz) prepoveduje duhovnom, da se ne smejo na ulicah v duhovni obleki prikazati. Nedavno je bil zato opat Paradis poklican pred sodnijo obdolžen, da se je v Genevi na ulicah prikazal v svoji duhovni obleki, češ, z dolgo suknjo in s klobukom s širočimi okraji. Opat ni tajil širocega klobuka, suknja pa ni bila suknja, ampak črna svilnata površna obleka. Konec cele sodnijske obravnave je bil vendar na veselje vseh pričujočih ta, da je bil opat nedolžen spoznan, kajti sodniki niso našli nobenega paragrafa v postavi, s katero širokostjo klobukovih okrajev postane klobuk duhovni in s katero dolgostjo suknja duhovna. — Tudi to kaže smešnost onega „kulturkampfa", ki je z Bizmarkovim v žlahti.

Naši dopisi.

Iz Rusije 9. marcija. —*η*. (Konec.) — Primerite z Ruskim duševnim življenjem življenje drugih Slovanskih narodov, pa ne bo težko uganiti, komu je treba bližati se. Dobro mi je še v spominu, kako smo nekdaj mladi ljudje duhtali in premišljevali, kako bi se dal vpeljati vseslavjanski jezik. Eni so mislili, da bi se morali vsi poprijeti cirilice, ker jo rabi večina Slovanov, drugi pa, da latinice, ker je bolj okrogla in prijetna za oči. Al z občnimi črkami ne bilo bi še občnega slovanskega jezika. Bili so spet taki, ki so trdili, da je iti za nekoliko vekov nazaj ter vse začeti z nova zidati na staroslovenskem temelji, drugi pa, da se je treba držati sedanjosti, vendar pa, da manj omikani vzhod se mora bližati k bolj omikanemu zahodu. Take priproste čenče izvirale so iz mladenčevske nevednosti. In vseh teh sanjarij ni v meni ostalo niti pičice več. Na njihovo mesto je stopilo trdno prepričanje, da vseslavjanski jezik je mogoč v daljni prihodnosti, in pot k njemu je le ena: ne hoditi nazaj k staroslovenščini, a tudi ne vzajemno bližanje slabih

k slabim, ampak občno bližanje vseh slabih k edinemu močnemu.

Morda bo kdo vprašal: je li to mogoče in kako je mogoče, pa še posebno, ko bi, na priliko, Slovenci stopili na to pot, a drugi, na priliko, bližnji sosedje Hrvatje pa ne bi, ali ne bi potem ostali Slovenci na cedilu in celó v škodi?

Na videz je ta strah resen, a v resnici ne tehta prav nič. Čehi bili bi pri bolj ugodnem političnem položaji eden najkrepkejih stebrov Slavjanskega poslopja. V današnjem položaji pa to niso. Posledki tacega položenja so znani. In ali je mar Slovenski jezik v svojih osnovah bliže Českemu, kakor Ruskemu? Hrvaško-Srbsko narečje res da je Slovenskemu bliže. Al izposojevati si od njega kak „baš", „nego" in druge take nepotrebne besedice, bi mar bolj bogate naredil Slovence tak dolg? Morda bo potem Slovenska mladina lože razumela „Srbo-hrvaške narodne pesmi?" Mislim, da ne. Bolj koristno bilo bi posnemati postopanje Bolgarov. Oni tudi pod Turškim jarmom niso si izposojevali od Srbov in Hrvatov besedí, ampak kolikor jim je po političnem in socijalnem položaji bilo mogoče, mikali so svoj narodni jezik, pri tem pa pridno se učili Ruskega jezika, dobro vedé, da ne Srbsko-hrvaški, ampak Ruski bo kedaj svetovni jezik, in če je treba od kod kaj zajemati, naj se najprej jemlje iz Ruskega. Komu neki na svetu ni treba izposejavati si to in uno?

V poslednjih dveh desetletjih ste se razvili med Slovenci dve posebno škodljivi napaki. Začeli ste namreč pisati toliko Slovenskih narečij, kolikor je tistih kotov, kjer se je rodil kak mož sposoben pisatelj, tako, da Slovenska mladina že ne more prav vedeti, kaj je Slovenski jezik, kaj Kranjsko, Štirsko, Goriško, Bržinsko narečje. Enacih prikazen ni pri nobenem drugem Slavjanskem narodu! To ni otročja bedarija, to je grda trma, ki ubija moč narodu, namesto jo krepiti. Gogolj, eden največih Ruskih pisateljev, po rodu Malorus, dasiravno Malorusko narečje govori nad 15 milijonov naroda, se ni drznil pisati svojih neumrjočih sočinjenjij po svojem narečji, ampak pisal je po Ruski, dobro vedé, da le taka pot pelje h kreposti naroda in k lastni slavi. Kakor Gogolj tako tudi vsi drugi veljavni Maloruski in Beloruski pisatelji so šli po poti, katero jim je pokazal Lomonosov. Prav nič jih ni motilo to, da se je Lomonosov rodil na drugem koncu Velikorusije in da je prejel omiko ne v liberalni univerzi, ampak v tihem samostanu. Slovencem so pot ugladili Vodnik, Metelko, Murko, Janežič in drugi veljavni možje. Ne razdirajte poslopja, kateremu so oni temelj položili, spoštujte jih in zidajte naprej Slovensko poslopje, katero so oni začeli. Le tako boste resnično koristili narodu in brez izmišljenih novotarij pospeševali njegovo omiko ter sami dosegli slavo, kolikor je je mogoče doseči v malem narodu.

Druga napaka izvira, ne vem prav, iz neumne li sramote pred „kmečkim" jezikom, ali iz sicer hvalevredne, ako pametne in koristne želje, približavati se drugim Slavjanom. Ta napaka je ogibanje pravilnega izgovarjanja nekaterih zlogov, posebno končnic *al*, *el*, *il*, ki se po Slovenski izgovarjajo *av*, *ev*, *iv*, po Hrvaški bo na koncu *o*, po Ruski (trdi) *l*, tako, da Slovensko izgovarjanje stojí prav v sredi med Ruskim in Hrvaškim. V tem se ni mogoče bližati enemu iz teh dveh narodov, da bi se ne oddaljavali od druzega. Kako bo tedaj najbolje izgovarjati take zloge? Tako, kakor velí živa narodna slovnica. Rusi izgovarjajo prav, kakor pišejo: „pisal—pisala"; Hrvatje etimologije ne spoštujejo izgovarjaje: „pisao—pisala". Slovenci posnemajte Francoze in Angleže ter pišite: „pisal" a čitajte: „pisav", če hočete ugoditi pravu etimologije in naroda. Ko sem še bival v Slovenskih krajih, sem v „omikanih" krogih večkrat slišal izgovarjati: „sem pisalj, neselj, pilj", tedaj bi ženska morala izgovarjati: „sem pisalja, neslja, pilja", a ženske v „omikanih" krajih so vendar govorile: „sem pisala, nesla, pila". S tem pa nikakor nočem reči, da izgovarjajte: „sem biv, sem šov", ampak reči sem hotel, da kakor pravilno po etimologiji pišete, tako tudi pravilno, kakor se spodobi omikanemu Slovencu, izgovarjajte besede.

Največ bote Slovenci koristili Slovenskemu narodu in najnaravnejše se bližali prihodnjemu občnemu Slavjanskemu jeziku tako-le: slovniških prepirov je bilo že več kot zadosti, tedaj pustite prepir v miru; slovnica ni sama si svoj cilj, ona ima le nalogo, mladino učiti pravilnega jezika, kakoršnega so osnovali na podlagi narodnega jezika učeni možje ter ga rabijo vsi omikani ljudje naroda. V takem pravilnem jeziku je treba narodu pisati knjige zabavne in poučne; tako nalogo naj ima Mohorjevo društvo, kakor tudi posamesni pisatelji, ki želijo pomagati priprostemu narodu k omiki. Omikanim stanovom pa je treba tudi učenih knjig; to nalogo ima „Matica slovenska", a tudi posamesni zmožni pisatelji. Vrh tega pa imajo omikani Slovenski stanovi, posebno mladi možje in učeča se mladina še drugo važno, prevažno nalogo — naučiti se popolnoma Ruskega jezika. Kakor skoro bote do tega vspeli, potem bo naloga Matice in posamesnih pisateljev pisati učene knjige v Ruskem jeziku, narodne pa v Slovenskem. To je edina pot k duševni Slavjanski vzajemnosti in edinemu učenemu Slavjanskemu jeziku. V 100—200 letih se bodo jeziki tako zbližali, da bo učeni Slavjanski ali Ruski jezik dostopen in razumljiv tudi prostemu narodu, kolikor je, na primer, „hochdeutsch" razumljiv prostemu narodu Hanoveranskemu, Bavarskemu, Dunajskemu, Tirolskemu itd. V tem tudi Ljubljanski nemškutarji ne morejo videti nevarnega jim panslavizma, drugače jim moramo reči, da njihov „hochdeutsch" je tudi nam nevaren „pangermanizem".

Pa težko, da ne bo tudi kdo izmed Slovencev rekel: dopisnik iz Rusije nam hoče oktroirati Ruski jezik! Na to odgovarjam: Ne, ne, Slovenci, nikakor ne! Jaz sem le hotel resnico odkritosrčno povedati ter ponavljam: Neumno bilo bi misliti, da bode 95milijonni narod, ki se bo v poldrugo pokolenje vdvojil do 170 milijonov duš, in ki govorí enega najbogatejših jezikov svetá, kateri čez kakih 30 let bo svetovni jezik, kakor je zdaj Francoski ali Angleški in Nemški, — neumno bilo bi, pravim, misliti, da bo tak narod stopil v kako pogajanje zavolj vzajemnosti duševnega življenja z drugimi manjšimi kakor koli mu dragimi narodi, katerim je jako želeti bolj široke sfere duševnega življenja.

V Gorici 24. marcija. — Monsignor Greuter-ja bi jaz danes rad objel. Govor njegov v delegaciji je — sama mast. Klasična je njegova prilika o... Slovanih in steni. „Ja, die G'schicht' vom Eindrücken der Wand...!?"... Jutre bo imela tukajšnja „Sloga" v Kviškem — glavnem kraji Goriških Brd (na desnem bregu Soče) — občen zbor. Na dnevnem redu je adresa do Nj. Veličanstva presvetlega cesarja, v kateri se izreka, da slovenska Brda so in ostanejo zvesta in vdana Avstriji in cesarju vkljub vsakošnemu rogoviljenju v nasprotnem (italijanskem) zmislu. Bodo li naši ustavni gospodarji na Dunaji znali to ceniti? Nadejamo se, pričakujemo pa dejanskih — vsaj negativnih dokazov. In jez bom pazil na te dokaze — že vem, kake, — ter jih o svojem času priobčim. Sicer pa naj bi se vsi, ki jih to zadeva, večkrat spominjali Greuterjeve prilike, saj so njegov govor hvalili in lojalnost njegovo povdarjali celó oficijozni listi

„Fremdenblatt", „Presse" i. dr. — Dne 14. t. m. je imela naša kmetijska družba odborovo sejo, katere se je udeležilo 19 gospodov. Šlo je med drugim za volitev tistega kuratôrija, kateri nadzoruje deželno kmetijsko šolo. Slovenski kandidat za ta važni nadzorstveni odbor, dr. Tonkli, je padel; manjkalo mu je 1 glasa; izvoljen pa je mons. A. Pavletič, vodja gluhonemih, za katerega slovenska stranka ne mara. Edinoglasno je dalje izvoljen g. grof Fr. Coronini, s 13 glasovi pa dr. Levi. Volili so tisti dan tudi pododsek, ki ima napraviti têrno za društveno tajništvo. Prosilcev je 24. — Preteklo sredo ponoči je pogorela tukaj svečarnica gosp. Windspacha & Comp. Fabrika je bila zavarovana. Škoda znaša okoli 20 tisoč gold. — Česar ni celo zimo bilo, imeli smo preteklo noč — precej zdaten dež. Vreme je — ali se sili biti odjužno, toda na Mrzovcu sneži, in brž ko ne nam ojstra severo-vzhodna sapa dež spet prežene. — V nedeljo 17. dne t. m. je došel s posebnim vlakom iz Trsta vojvoda Chártres, knez Orleanski, sè spremstvom obiskat grofa Chambord-a.

P. S. ($^{25}/_{3}$). Ne le na Mrzovcu je snežilo, temuč vsi hribi krog Gorice so polni snega in celó v mestu so bile dave strehe pobeljene. Cvetoče drevje in sneg — lep kontrast je to!

Iz Kranja 23. marca. — Preteklo sredo večer okoli 9. ure smo bili tukaj v velikem strahu, kajti strašen ogenj je nastal na Klancu, nam na uni strani Kokre bližni vasi, in veter je bil tako silen, da vsak hip se je bilo bati požara tudi v mestu. Pogorele so 22 gospodarjem hiše in še druga poslopja, ki niso mogli celó nič rešiti; tudi par kónj in druge živine je zgorelo. V veliki škodi, ki se ceni na kakih 30.000 gold., je le še sreča to, da je večina gospodarjev pri Graški asekuraciji zavarovanih, pa neki le za kakih 10.000 gold. Pogorelci so tedaj veliki reveži, in pomoč dobrotnikov silno potrebna.

Na Vrhniki 25. marca. — (*Prav huda bolezen*) že skoro dva meseca razsaja tukaj okoli nas, katera napada konje, goveda in prešiče in spada v vrsto tiste bolezni, ki se črm (vračni prisad) imenuje in se zdaj na čeva, zdaj na pljuča, pa tudi na vnanjo kožo vrže. Če ni hitre pomoči, je bolezen silno trdovratna. Živinozdravniški pomočnik Polanjšek zdravi zbolelo živino po bukvah gosp. dr. Bleiweisa.

Iz Vipave 25. marca. — Dobili smo ga! Celo zimo nam je prizanašal, a zdaj prve dni spomladi pokazal se nam je v vsi svoji krasoti. Kdo neki? — sneg! Dasiravno za trto še ni nevaren, ker še zarod ni pognal, je pa vendar škodljiv za marelice, ki so skoraj vse v cvetji, posebno ako se zjasní ter zarad zamedlih hribov slana nastane. — Pretekli teden se je zopet grozna nesreča zgodila v Budanji. Mati je 5mesečno dete spat devala; ogrevši mu prej pelnice, zavije ga ter položí v zibelko. Ko dete zaspí, zaklene duri, ter se podá v nekoliko oddaljeno hišo k sorodovincem. Kmalu pa se začuje mili jok otroka iz hiše. Nek mož sluteč nesrečo odpre s silo vrata; gost dim bi še njega bil kmalu omamil, v hiši pa — o groza! — najde dete v zibeli zadušeno, ter po nožicah vse opečeno. Nepazljiva mati je najbrže s pelnicami ogenj v zibelko zanesla ter si tako vzročila grozno nesrečo. Lansko leto se je v Vrhpolji skoraj enaka nesreča pripetila. Matere slovenske! ne puščajte otročičev samih!

Iz Ljubljane. — Grof Andrassy ima tedaj onih 60 milijonov, ki jih je od delegacij zahteval. Res, čuden je naš parlamentarizem! Gospodje v Avstrijski in Ogerski delegaciji: eni iz „zaupanja", drugi iz „nezaupnosti" so mu dovolili, česar je želel. Izvrstno sta govorila delegata Vončina v Ogerski, Greuter pa v Avstrijski delegaciji za prave interese Habsburške monarhije in pravice Avstrijskih Slovanov, a naposled sta tudi ona — česar ne razumemo — glasovala za to, naj se diplomatični „cameri obscuri" Andrassyevi dovoli 60 milijonov!

— (Iz *seje družbe kmetijske 21. dne t. m.*) Ker gosp. Schollmayr zapusti Ljubljano in se že koncem tega meseca preseli v Rumunijo, se je z dopisom od 17. dne t. m. odpovedal odborstvu in pa oskrbovanju družbenega vrta. Predsednik baron Wurzbach je zato za potrebno spoznal, sklicati izvanredno sejo, v kateri naj se določi (ker je to nujno) prihodnje oskrbništvo družbenega vrta. V tej seji, katere se je vdeležilo 10 odbornikov in je bil dr. Bleiweis poročevalec, so enoglasno obveljali sledeči predlogi: 1) Gosp. Schollmajerju se izreče topla zahvala za njegovo 13letno koristno sodelovanje v glavnem odboru in marljivo oskrbovanje družbenega vrta. 2) Ker je zadnji občni zbor družbe kmetijske 21. nov. 1877 dal odboru nálog, naj prevdari, kako bi se vprihodnje vredilo oskrbništvo družbenega vrta, in naj o tem prihodnjemu občnemu zboru stavi predloge, se danes ni moglo druzega nič skleniti, kakor to, da se začasno ukrene, naj se dosedanji vrtni delavec v službi obdrži, gosp. P. Skale pa, ki na vrtu (v podkovski in živinozdravski šoli) stanuje, naprosi, da za čas provizoriuma nadzorstvo vrtnarskih pridelkov prevzame, gospod predsednik baron Wurzbach in odbornika gospoda Franc Sovan in Jožef Debevec pa so začasni voditelji na vrtu do jeseni potrebnih del. Gospodje Sovan, Debevec in Brus pa so prevzeli nalog, da pregledajo inventar po zapisku, ki ga je odboru izročil gosp. Schollmayr, in pa račun njegov o družbenem vrtu. 3) Ker se utegne v jeseni vdinjati kak vrtnár za delo na družbinem vrtu, se je sklenilo, da se razglasi že zdaj po časnikih, naj se oglasijo vrtnarji, ki bi jih volja bila, v to službo v jeseni stopiti, pri kateri je pred vsem potrebna dobra praktična vednost sadjerejna. —

Tu imenovani sklepi so se deloma že izvršili, kakor razglaša današnji „Oglasnik".

— (*Iz seje deželnega odbora 23. dne t. m.*) Občini Trata se je dovolilo za leto 1878. poberanje 33% priklade na direktne davke za zidanje šole. — Predlogu krajnega in okrajnega šolskega sveta je deželni odbor pritrdil, da se učitelj France Zajec na ljudski šoli v Bruznici v učiteljski službi definitivno potrdi. — Poročilo vodstva deželne bolnišnice, da je župnik gosp. Levičnik iz Polja izročil 88 gold. 80 kr., katere je 30. maja leta 1877. v Slapah umrli Jožef Gobav v svoji zadnji volji zapustil Ljubljanski bolnišnici, vzelo se je radostno na znanje. Naj bi več dobrotnikov posnemalo lepi izgled!

— (*V zadnji seji mestnega odbora 22. dne t. m.*) je bila obširna razprava deloma o zaméni, deloma o prodaji nekega kosa mestne zemlje poleg Latermanovega drevoreda Kranjski stavbeni družbi; o ceni, za koliko naj se družbi prodá zemljišče, je po dolgi razpravi obveljal predlog dr. Kar. Bleiweisa, naj se prodá za navprečni znesek 1800 gold. — V tej seji je služba mestnega praktikanta bila podeljena g. Ferd. Bradaški.

— (*Nove volitve mestnih odbornikov*) oklicuje mestni magistrat, ker po postavnem preteku 3 let stopjio iz mestnega odbora v 3. volilnem razredu: dr. K. Bleiweis, Fr. Doberlet, Fr. Goršič, Vaso Petričič in Fr. Potočnik, — v 2. razredu: Rajm. Pirker, dr. Suppan in Fr. Ziegler, — v 1. razredu pa: dr. vitez Stöckl, dr. Pfefferer, And. Malitsch pa se je odborstvu odpovedal. Za 3. razred so volitve razpisane na 12. dan aprila, — za 2. razred na 13. dan, za 1. razred pa na 15. dan aprila. — Ker po sedanjem

volilnem redu in sedanji politični sapi ni mogoče prodreti falange uradnikov in vojakov, bilo bi brez vspeha, staviti kandidate za 2. volilni razred; zmagati pa more domača narodna stranka v 3. in 1. razredu, ako se vse sile napnó in složno postopajo narodnjaki, drugače ne, in krivi propada bili bi oni, ki so nemarni, češ, „naj drugi delajo, meni je vse eno", ali pa oni, ki rušijo slogo, češ, „le moja je prava".

— (*Prvo predavanje na korist „narodni šoli"*) v nedeljo je padlo ravno v tisto uro dopoldne, ko je tako silno snežilo in mêdlo, da ni šel iz hiše, kdor ni moral. Gosp. Križman je imel tedaj pred seboj „nur ein sehr kleines, aber gewähltes Publikum", kakor nemški poročevalci o koncertih navadno pravijo. Berilo g. Križmana „o razvoji človeškega dela" je bilo dobro sestavljeno in zanimivo; škoda, da njemu na hvalo in na korist „narodni šoli" zarad groznega, sicer pa za polje dobrotnega snega ni bila dvorana polna. — Prihodnjo nedeljo nastopi v isti namen gosp. dr. Zarnik oder.

— Pogorelcem v Stari vasi doljni je presvitli cesar iz lastne blagajnice daroval 1500 gold.

— Vsako leto navadna nabira vojaških novincev na Kranjskem se bode začela letos 8. aprila (malega travna) in končala 28. maja (velikega travna) in se vršila tako-le: v Ljubljani od 8. do 13. aprila, v Kamniku od 11. do 17., v Radoljici od 15. do 17., v Litiji od 23. do 27., v Kranji od 25. do 29. aprila, v Krškem od 29. aprila do 4. maja, v Novomestu od 6. do 11., v Vipavi od 13. do 14., v Črnomlji od 13. do 16., v Postojni od 16. do 18., v Kočevji od 18. do 24., v Trnovem od 20. do 21. in v Logatcu od 23. do 28. maja.

— (*Janez Šubic, slikar*) se je preselil na Dunaj, da se še bolj v svoji stroki izuri, in se priporoča čč. cerkvenim predstojništvom. Da slika izvrstno in po ceni, pričate podobi sv. Martina v Šmartnu pod Šmarno goro in žalostne Matere Božje na Breznici. Naslov njegov je: „Johann Šubic, Maler, Wien, Wieden, Karolinengasse Nr. 7, 2. Stock."

— (*Brencelj št. 6*) ima na zadnji strani štiri dobro izmišljene in izdelane podobe z napisom: „Rus, Turek in Magjar", ki kažejo, da se Magjarom utegne ista goditi, kakor Turkom. V besedi, ki je zopet mikavna, prav občutljivo pika razne ljudi, med temi dregne tudi likvidacijski odbor nesrečne banke „Slovenije" pod rebra. Kdor še ni naročen ná-nj, se naročí lahko zdaj, ko se prične drugo četrtletje.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Delegaciji ste v nedeljo imele zadnjo sejo. „Der Vorhang ist gefallen, die Komödie ist zu Ende" — pravi prav dobro „Kroat. Post." „Če Avstrija hoče velika oblast ostati, dajte mi 60 milijonov" — je rekel grof Andrassy, in verjeli so mu. Ali je pa tudi resnično to, kar je rekel? Gotovo ne, kajti 60 milijonov ne zadostuje državi, da je velika oblast, ako to ni že poprej bila. Potreba mirú pa ni prazna fraza, vsaj tudi zmagonosna Rusija s svojo impozantno armado želi mirú. In Avstriji naši je mir tako potreben kakor ribi voda, vsaj je to Greuter v govoru delegacijskem točno dokazal. Pač so morali o govoru njegovem, iz kterega priobčimo prihodnjić več, mravljinci po koži lesti levici; kakor mačka z miško se je igral Greuter z Andrassyem, pa v obče lojaliteti Magjarov grenke solil, rekši: „med Slovani Avstrijskimi se ne bo našel noben Klapka".

— Zbornica poslancev nadaljuje razpravo proračuna. Ostre pšice so vzlasti o šolskih zadevah letele na vlado in tù zopet se je odlikoval Greuter, Pflügl in drugi; o vsem tem drugi pot več povemo.

— Podoba je, da se provizorij pogodbe z Magjari zavleče še za 2 meseca, kar je znamenje očitno, da dualizem ne more živeti in ne umreti. Dokler pa se ta ne položí v grob, hirala bo Avstrija in hirala, katero rešiti more edino le federalizem.

— V poslednjih 48 urah je politični barometer začel kazati na mir; čem bolj se strune napenjajo med Anglijo in Rusijo, tem bolj ste si prijazni Rusija in Avstrija, kar neki posreduje princ Hesenski, ki čez glavo Andrassyevo občuje na mestu, kateremu gré odločilna beseda. Kongres je zdaj gotov; dan shoda pa ni še odločen.

— Pogoji mirú v sv. Štefanu pri Carigradu sklenjeni so zdaj znani. Najvažnejši so ti le: Črnagora pridobi Nikšič, Gacko, Podgorico in Bar. Tudi se popolnoma odtrga od Turčije; če bi bilo kdaj kaj prepirov, imate razsodbo o njih Avstrija in Rusija. — Nova meja Srbska sega do Novega Bazara, Malega Zvornika in Žakaca; trdnjava Srbska Ada-Kaleh se razruši. — Mohamedanski posestniki po odstopljenih deželah obdržé svoje posestvo, a ga dajó v najem ali oskerbništvo drugim. — Rumunija se ima odločiti popolnoma od Turčije in postati sama svoja; tudi se jej pripozna pravica do vojne odškodnine (povračila vojnih stroškov od Turčije). — Bolgarija postane samostojna kneževina s krščansko vlado in lastno vojno, pa ima Turčiji plačevati še tribut; meje njene ima določiti posebna Rusko-turška komisija še pred odhodom Ruske vojne iz Rumelije. Te meje gredó od Karadagha (Črnega vrha) do črne Drine, do Bešiškega jezera, do iztoka reke Strume (Karassu); ob južnem pomorji do Burugiula, do gorovja Rodope in Karabalkana, do reke Arde, navzgor do Čirme in do Kakim-Tabrassa ob Črnem morji; slednjič od Mangalije ob Tulčanskem okraji (sandžaku) do Donave nad Razgradom. Kneza Bolgarskega voli narod, potrdi ga Turška vlada, volitvi pritrdijo velike oblasti. Knez ne sme biti izvoljen iz nobene vladajoče rodovine vélikih oblasti. Zbor plemenitažev (odličnikov) osnuje pod nadzorstvom Ruskih in v nazočnosti Turških komisarjev novi deželni red (organizacijo) po onem Podonavskih kneževin; vpeljavo reda nadzira dve leti Rusk komisar. — Turške čete popusté Bolgarijo, trdnjave se podró. Do tje, ko bo vojna Bolgarska sestavljena, ostanejo Ruske čete v Bolgariji — najbrže še dve leti. Koliko bo Bolgarija plačala tributa, bodo vélike oblasti pozneje določile. Podonavske trdnjave se imajo razrušiti. Mednarodna komisija spodnje Donave ostane. Turčija skrbi za to, da se ustje Suline odpre zopet ladijam. — V Bosni in Hercegovini se uvedejo prenaredbe po predlogu, ki so ga velike oblasti stavile v prvi seji Carigradske konference pred vojsko, toda s premembami, o kakoršnih se bodo dogovorile Avstrija, Rusija in Turčija. — Tudi na Kreti, v Epiru in Tesaliji se bodo uvedle reforme. V zadnji vojski kompromitirani podložniki Turški zadobé popolno pomiloščenje. — Vojne odškodnine plača Turčija 1410 milijonov rubljev (rubelj po 1 gold. 70 kr.), od teh 1100 milijonov rubljev v zemlji (sandžak Tulča, Ardahan, Kars, Bajazid, Batum in dežela do Soganlijskega gorovja).

To so pogodbe mirú, ki se imajo v Petrogradu potrditi in na kongresu odobriti.

Listnica vredništva. Gosp. Jan. Bor: Prejeli; hvala! Pride drugi pot.

Odgovorni vrednik: **Alojzi Majer.** — Tiskin založba: **Jožef Blaznikovih dedičev** v Ljubljani.